

4. KÆRLIGHED SØGER IKKE SIT EGET

“Kærlighed søger ikke sit eget”.

Paulus’ Første Brev til Korintherne 13,5.

Nej, kærlighed søger ikke sit eget, thi at søge sit eget er jo netop selvkærlighed, egenkærlighed, selvsyge, eller hvad det ukærlige sind har for andre navne. Og dog, er Gud ikke kærlighed? Men han, som skabte mennesket i sit billede, at han måtte ligne ham, måtte blive fuldkommen, som han er fuldkommen, altså nå den fuldkommenhed, som er Gud egen, ligner det billede, som er Guds eget: Søger han ikke sit eget?

Jo, han søger sit eget, som er kærlighed, han søger det ved at give alt, thi Gud er god, og der er kun en, der er god, Gud, som giver alt. Eller var Kristus ikke kærlighed? Og dog, han kom jo til verden for at blive forbilledet, for at drage menneskene til sig, at de måtte ligne ham, måtte i sandhed blive hans egne: Søgte han da ikke sit eget? Jo, han søgte sit eget ved at hengive sig for alle, at de nu måtte være lig ham i opofrende hengivelse.

Men i den forstand at søge sit eget er jo noget ganske andet og ingenlunde det, vi tænker på, når vi taler om at søge sit eget eller om ikke at søge sit eget. Kærlighed er netop hengivelse; at den søger kærlighed er atter og er den højeste kærlighed. Det vil sige, således er det i forholdet mellem Gud og menneske. Thi når et menneske søger et andet menneskes kærlighed, søger selv at blive elsket, da er det ikke hengivelse; denne ville jo netop være at hjælpe det andet menneske til at søge Gud.

Kun Gud er det forbeholdt at kunne søge kærlighed og selv blive dens genstand, uden dog at søge sit eget. Men intet menneske er kærlighed. Dersom et menneske derfor søger at blive genstanden for et andet menneskes kærlighed, så søger han vitterlig og falskelig sit eget; thi den eneste sande genstand for et menneskes kærlighed er “kærligheden”, der er Gud, som dog derfor i dybere forstand ikke er nogen genstand, da han er selve kærligheden.

Så lad os da med den opofrende hengivelses gerning i tanken (og det er da egentlig ikke en gerning det ikke at gøre dette eller hint) tale om, at

kærligheden ikke søger sit eget.

Kærlighed søger ikke sit eget; thi i kærlighed er der intet mit og dit. Men mit og dit er blot en forholdsbestemmelse af “eget”; er der altså

intet mit og dit, så er der heller intet eget; men er der slet intet eget, så er det jo umuligt at søge sit eget.

Retfærdighed er kendelig på, at den giver hver sit, ligesom den også igen fordrer sit; det vil sige, retfærdighed går i rette om det eget, skifter og deler, bestemmer, hvad enhver har lov at kalde sit eget, dømmer og straffer, hvis nogen ikke vil gøre forskel på mit og dit.

Med dette stridige – og dog en retmæssigt tilkommende – mit har da den enkelte lov at gøre, hvad han vil; og når han ikke på nogen anden måde end retfærdighed tillader det, søger sit eget, så har retfærdigheden intet at bebrejde ham og ingen ret til at bebrejde ham noget. Hver beholder således sit; så snart en fravænnens sit eller så snart en fravænnens en anden hans: Så griber retfærdigheden ind, thi den betrygger den almene sikkerhed, i hvilken hver har sit, hvad han har med rette.

Men da indtræder undertiden en forandring, en omvæltning, en krig, et jordskælv eller en anden sådan forfærdelig ulykke, og alt forvirres. Forgæves søger retfærdigheden at betrygge hver sit og at hævde forskellen mellem mit og dit, den kan ikke, den kan i forvirringen ikke holde ligevægten, den kaster derfor vægten fra sig: Den fortvivler!

Forfærdelige skuespil! Og dog, afstedkommer ikke kærlighed i en vis forstand, om end på den livsaligste måde – den samme forvirring! Men kærlighed, den er også en begivenhed, den største af alle, dog desuden den glædeligste; kærlighed er en forandring – den mærkeligste af alle, men den ønskeligste – vi taler jo netop i fortrinlig forstand om, at en, der gribes af kærlighed, forandres eller bliver forandret; kærlighed er en omvæltning – den dybeste af alle, men den saligste. Så er da med kærligheden forvirringen der; i denne livsalige forvirring er der for de elskende ingen forskel mellem mit og dit.

Forunderligt, der er et du og et jeg, og der er intet mit og dit! Thi uden du og jeg ingen kærlighed og med mit og dit ingen kærlighed; men mit og dit (disse ejendomsstedord) er jo dannet af du og jeg, og synes altså at måtte være overalt, hvor der er du og jeg. Og det er også tilfældet overalt – kun ikke i kærlighed, der er en omvæltning fra grunden af.

Jo dybere omvæltningen er, jo fuldkomnere forskellen mit og dit forsvinder, desto fuldkomnere er kærligheden; dens fuldkommenhed beror væsentligt på, at det ikke viser sig, at der skjult i grunden dog har ligget og ligger en forskel mellem mit og dit, den beror altså væsentlig på omvæltningens grad. Jo dybere omvæltningen er, desto mere gyser retfærdigheden; jo dybere omvæltningen er, desto fuldkomnere er kærligheden.

Hæves nu forskellen mit og dit ganske i elskov og venskab? Der foregår i elskov og venskab en selvkærlighedens omvæltning, der er rokket ved selvkærligheden og ved dennes stridige mit og dit. Den forelskede føler sig derfor ude af sig selv, udenfor det eget, revet hen i den livsalige forvirring, at for ham og den elskede, for ham og vennen er der ingen forskel på mit og dit; "thi", siger den elskende, "alt hvad mit er er hans ... og hvad hans er ... er mit!"

Hvorledes er så forskellen mit og dit hævet? Når mit er blevet dit, og dit mit, så er der jo alligevel et mit og dit, kun at ombytningen, der foregik, betegner og indestår for, at det ikke længere er den første, den umiddelbare selvkærligheds mit, der står stridigt mod et dit.

Ved ombytningen er det stridige mit og dit blevet det fælles dit og mit. Det er altså fællesskab – fuldkomment fællesskab i mit og dit. Idet mit og dit ombyttes, bliver det "vort", i hvilken bestemmelse elskov og venskab har sin styrke, i det mindste er de stærke i den.

Men "vort" er for fællesskabet aldeles det samme som "mit" er for den enlige, og "vort" er jo dannet – ikke af det stridige mit og dit, thi deraf kan ingen forening dannes, men af det forenede, det ombyttede dit og mit. Se, derfor er elskov og venskab som sådan dog kun forædlet og forøget selvkærlighed, mens unægteligt elskov er livets skønneste lykke, og venskab det største timelige gode.

I elskov og venskab er selvkærlighedens omvæltning ingenlunde dybt nok fra grunden af, derfor slumrer dog som en mulighed deri den oprindelige selvkærligheds stridige forskel mellem mit og dit. Det er jo anset for et aldeles betegnende sindbillede på elskov, at de elskende bytter ring med hinanden. Og sandelig, det er også aldeles betegnende, men det er et mådeligt sindbillede på kærlighed – det er jo at bytte.

Men et bytte hæver ingenlunde forskellen mit og dit, thi det, jeg bytter mig til, bliver jo så igen mit. Når vennerne blander deres blod med hinanden, så er det rigtignok som en grundforandring, thi idet blodet blandes, opstår jo en forvirring: Er det mit blod, der løber i mine årer, nej, det er vennens; men så er det igen mit blod, der flyder i vennens årer. Det vil sige, jeget er ikke mere sig selv det første, men duet, dog omvendt er det samme også tilfældet.

Hvorledes hæves da forskellen mellem mit og dit fuldstændigt? Forskellen mit og dit er et modsætningsforhold, de er kun i og med hinanden; tag derfor den ene forskel ganske bort, så går også den anden ganske ud.

Lad os først forsøge i forskellen mit og dit at tage forskellen dit ganske bort, hvad har vi så? Så har vi forbrydelse, misgerning; thi tyven, røveren, bedrageren, voldsmanden, han vil i forskellen mit